

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATSZEMLE

Claire Wilson, Chloe Dickson: MI and patentable inventions – what now? (A mesterséges intelligencia és a szabadalmazható találmányok – mi lesz most?) Lexology, 2022. 06. 13.

A *Thaler v. Comptroller General of Patents*-ügy érdekes kérdéseket vet fel az Egyesült Királyság szabadalmi rendszerével, valamint azzal kapcsolatban, hogy szükség van-e jogszabályi változtatásokra a közelmúltbeli technológiai fejlődés, különösen a mesterséges intelligenciával (artificial intelligence, MI) kapcsolatos fejlődés fényében.

Az ügy központi kérdése az volt, hogy az angol jog lehetővé teszi-e egy mesterséges intelligenciával működő gép megadását feltalálóként szabadalmi bejelentésben. A bírósági ítéletből adódó rövid válasz: nem. Talán akkor érdekesebb megvizsgálni azt a vitát, amely arról alakult ki, hogy az MI által létrehozott fejlesztésekkel és a feltalálói státusszal kapcsolatos, egyesült királyságbeli jognak milyennek kellene lennie, mint azt, hogy milyen jelenleg. De előbb egy rövid összefoglaló az ügyről.

Dr. Thaler a DABUS nevű MI-gép megalkotója, amelyet úgy írnak le, mint egy mesterséges neurális rendszert, amely képes ötleteket kitalálni, és „agyszerű” tulajdonságokkal rendelkezik. *Dr. Thaler* két szabadalmi bejelentést nyújtott be, amelyekben a DABUS-t nevezi meg feltalálóként. Továbbá a feltalálói nyilatkozatban – amelyet az 1977. évi szabadalmi törvény 13. szakaszának (2) bekezdése ír elő – *dr. Thaler* azt állította, hogy mint a DABUS tulajdonosa és létrehozója, jogosult e szabadalmak elnyerésére. Bejelentéseit az Egyesült Királyság Szellemi Tulajdoni Hivatala (United Kingdom Intellectual Property Office, UKIPO) elutasította, mert feltalálóként csak természetes személyeket lehet megnevezni, így a DABUS nem volt képes jogokat birtokolni, és nem volt jogosult azok átruházására. Ezen az alapon *dr. Thaler* nem bizonyította, hogy jogosult volt a bejelentések benyújtására, és azokat visszavontnak tekintették. Az UKIPO-nak ezt a döntését a Szabadalmi Bíróság (Patent Court, PC) helybenhagyta.

Dr. Thaler ügye ezután a Fellebbezési Bíróság (Court of Appeal, CA) elé került, ahol az ország két legtapasztaltabb szabadalmi bírója, *Lord Justice Birss* és *Lord Justice Arnold Lady Justice Laing* bírónővel együtt ítélték. *Dr. Thaler* fellebbezését végül 2:1 arányban elutasították; *Lord Birss* bíró eltérő véleményt fogalmazott meg. Mindhárom bíró egyetértett abban, hogy a DABUS a szabadalmi törvény értelmében nem lehet feltaláló, mert egy feltalálónak személynek kell lennie. *Lord Birss* bíró azonban nem értett egyet a másik két bíróval abban, hogy *dr. Thaler* jogosult volt-e szabadalmat kérni a DABUS találmányaira. Véleménye szerint elegendő volt, hogy nyilatkozatot nyújtott be az UKIPO-nak, amelyben legjobb tudomása szerint meghatározta, hogy ki a feltaláló, és ő hogyan vált jogosulttá a találmányok bejelentésére. A nyilvánosság tehát elegendő tájékoztatást kapott a találmányok származásáról, és ezért a bejelentéseket nem kellett volna visszavontnak tekinteni. Az a tény,

hogy a feltalálót mesterséges intelligenciájú gépnek nyilvánították, ezt nem befolyásolhatta volna.

Az Egyesült Királyságban tehát egyelőre az MI-gépek nem nevezhetők meg feltalálóként szabadalmi bejelentésekben. Ez azonban nem mindenhol van így. Dr. Thaler számos országban nyújtott be szabadalmi bejelentést, a DABUS-t feltalálóként nevezve meg, és míg az Európai Szabadalmi Hivatal, a német Szövetségi Szabadalmi Bíróság és egy amerikai kerületi bíróság az Egyesült Királyság bíróságáéhoz hasonló következtetésre jutott, az Ausztrál Szövetségi Bíróság nemrégiben úgy ítélte meg, hogy az ausztrál szabadalmi törvény értelmében az MI-rendszerek lehetnek feltalálók (bár a végleges döntés még nem született meg). A német Szövetségi Szabadalmi Bíróság alternatív megoldást javasol, amely szerint a leírásban szerepelhetne, hogy a megnevezett feltaláló az MI-rendszert helyettesíti. Dél-Afrikában, ahol a szabadalmi bejelentéseket engedélyezés előtt nem vizsgálják érdemben, dr. Thaler-nek meg is adták a szabadalmat, amelyben a DABUS feltalálóként szerepel.

Ezért helyénvaló feltenni a kérdést, hogy az Egyesült Királyság álláspontja hosszú távon fenntartható-e. Tavaly az UKIPO véleményeket kért a mesterséges intelligenciáról és a szellemi tulajdonról általában, és egy 2021. október 29-én indított további konzultáció ígéri, hogy megvizsgálja a szakpolitikai lehetőségeket, beleértve a jogszabályi változásokat is. Az UKIPO konzultációjára adott válaszok kiemelik a szellemi tulajdon szerepét az innováció jutalmazásában, és érthető módon aggodalmak merültek fel azzal kapcsolatban, hogy ha a mesterséges intelligenciával létrehozott találmányok nem részesülnek szellemi tulajdon-jogi védelemben, akkor azok nem kerülnek megosztásra, és az újítók inkább az üzleti titkok és a bizalmas információk védelmére támaszkodnak. Az Európai Parlamentnek a digitális korban a mesterséges intelligenciával foglalkozó különbizottsága által 2021 novemberében benyújtott jelentéstervezet is kiemeli, hogy a szellemi tulajdon-jogok terén „továbbra is ösztönözni és védeni kell az MI-vel foglalkozó innovátorokat azáltal, hogy szabadalmat adnak nekik alkotásuk kidolgozásának és közzétételének jutalmaként”.

Az MI-találmányok oltalmának hiánya talán kevésbé aggasztó az élettudományok hagyományosabb fejlődésével összefüggésben, ahol az új adagolási sémákra, indikációkra és biztonsági intézkedésekre vonatkozó információkat végső soron nyilvánosságra hozzák. De mi a helyzet azokkal az esetekkel, amikor az MI valóban új utakat nyit? Az MI egyre nagyobb szerepet játszik az optimális adagolási sémák meghatározásában, különösen a rákellenes kezelések területén. A gépi tanulást arra is alkalmazták, hogy megjósolják az egyes ráktípusokban szenvedő betegek gyógyszerérzékenységét és -rezisztenciáját. Ha ezek az MI-vel létrehozott találmányok nem részesülnek szabadalmi oltalomban, ez az MI-n alapuló kutatás és innováció csökkenéséhez vezethet.

A biotechnológiai iparágat szolgáló MI-technológiák hamarosan nélkülözhetlenné válhatnak, mert fokozatosan kiváltják az adatelemzés és a szűrés régebbi módszereit. Ebben az összefüggésben az MI-rendszerek bevonása más elbánást igényel-e, mint más platform-technológiáké? A nagy áteresztőképességű szűrés az olyan eszközökkel, mint a mesterséges

neurális hálózatok, szintén érdekes fejtörést okoz. Az ilyen eljárások olyan új célpontokat azonosíthatnak, amelyek kifejlesztése sok évet vett igénybe, vagy amelyeket a kutatóasztal mellett dolgozó tudósok talán soha nem is azonosítottak volna. Érdekes lesz látni, hogy felmerülnek-e olyan érvek, amelyek szerint a képzeletbeli szakember, akin keresztül a szabadalmi jogászok sok kérdést értékelnek, fel lehet szerelve bizonyos MI-eszközökkel.

Kétségtelen, hogy az MI által irányított kutatási eszközök továbbra is felgyorsítják a gyógyszerkutatás és -fejlesztés folyamatát, ami idő- és költségmegtakarítást eredményez, és versenyelőnyt biztosít a hozzáféréssel rendelkezőknek. A jelenlegi helyzetben az MI által létrehozott eredmények, amelyek szabadalmazható találmányt alkothatnak, a szabadalmi bejelentésre való jogosultság tekintetében egyfajta szürke zónában mozognak. Izgalmas lesz látni, hogy bekövetkeznek-e olyan jogszabályi változások, amelyek az MI-feltalálók új korszakát vagy akár a szellemi tulajdon-jogok új formáját vezetik be. (E változások legfőbb ellenzői Európában a német nagyvállalatok, amelyek el akarják kerülni, hogy találmányi díjat kelljen fizetniük MI-feltalálókna is – a szemleíró véleménye.)

Dr. Palágyi Tivadar